

AGATA SADY (MŚ, KATOWICE)

WYNIKI BADAŃ ODCISKÓW ROŚLINNYCH ZACHOWANYCH NA POLEPIE I FRAGMENTACH WZESNOŚREDNIOWIECZNYCH PRAŻNIC ZE STANOWISKA 8 W POBORSZOWIE, WOJ. OPOLSKIE

Badania dotyczyły odcisków roślinnych zachowanych na fragmentach wczesnośredniowiecznych prażnic i na polepie. Materiały te pobrano podczas prac wykopaliskowych na stan. 8 w Poborszowie, gm. Reńska Wieś, woj. opolskie.

Analizie paleobotanicznej poddano ogółem 45 fragmentów prażnic i 10 grud polepy, pochodzących z 8 jam. Poszczególne fragmenty czyszczono przy użyciu miękkiego pędzla, a następnie obserwowano ich powierzchnię pod powiększeniem. Fragmentów nie rozbijano.

Czytelne odciski roślinne, które udało się w części zidentyfikować, wystąpiły w niewielkiej liczbie jedynie na fragmentach prażnic. Polepa wystąpiła w jamach: 1, 2, 3 i 9. Nie stwierdzono na niej rozpoznawalnych śladów roślin, a ewentualne odciski prawdopodobnie zostały zatarte.

Pozytywne wyniki uzyskano podczas obserwacji fragmentów prażnic, które wystąpiły w jamach 2, 4, 5, 10 i 12. Przeważały tu odciski siewki zbożowej, tj. krzyżujące się w różnych kierunkach i płaszczyznach fragmenty wegetatywnych części roślin (źdźbeł i liści).

Badania pozwoliły zidentyfikować dwa rodzaje i trzy gatunki zbóż, a mianowicie: pszenicę (*Triticum* sp.), owies (*Avena* sp.), jęczmień zwyczajny (*Hordeum vulgare* L.), żyto zwyczajne (*Secale cereale* L.) oraz proso zwyczajne (*Panicum miliaceum* L.). W próbie pochodzącej z jamy 10 udało się oznaczyć odcisk fragmentu plewki włośnicy (*Setaria* sp.). Identyfikacji taksonomicznej dokonano na podstawie charakterystycznego dla tego rodzaju urzeźbienia plewki, w postaci poprzecznych zmarszczek.

Opis uzyskanych danych:

Jama 1

2 grudy polepy pomarańczowej, materiał kruchy, powierzchnia łatwo ścieralna, odciski nieliczne, zatarte, trudne do zidentyfikowania. Zaobserwowano jedynie odciski fragmentów źdźbeł i liści zbożowych (*Cerealia* indet.).

Jama 2

6 fragmentów prażnic i gruda polepy. 4 fragmenty prażnic barwy jasnobrunatnej; brak rozpoznawalnych odcisków, powierzchnia zatarta. Dwa przepalone fragmenty prażnic, ciemnoszare, z licznymi, wyraźnymi śladami domieszki organicznej, w tym odciskami: fragmentu kłosa żyta zwyczajnego – *Secale cereale* L., prawdopodobnie fragmentu kłosa żyta zwyczajnego – cf. *Secale cereale* L., fragmentu plewy pszenicy – *Triticum* sp., ziarniaka prosa zwyczajnego – *Panicum miliaceum* L., fragmentów liści zbóż (charakterystyczne żeberkowanie) – *Cerealia* indet. i fragmentów źdźbeł traw lub zbóż (*Gramineae/Cerealia*

indet.), 2 ziarniaków nieoznaczonych – *Cerealia* indet. Gruda polepy barwy pomarańczowo-brunatnej. Brak rozpoznawalnych odcisków roślinnych.

Jama 3

4 grudy polepy ciemnopomarańczowej (jeden z fragmentów, największy, przełamany na dwie części). Widoczne krzyżujące się odciski fragmentów źdźbeł i liści (siewki) traw lub zbóż (*Gramineae/Cerealia* indet.).

Jama 4

7 fragmentów prażnic barwy szarawojasnobrunatnej. Bogata domieszka organiczna, wyraźne odciski siewki (*Gramineae/Cerealia* indet.).

Jama 5

4 fragmenty prażnic, na których powierzchniach przeważają odciski siewki zbożowej (fragmentów łodyg, liści i plew zbóż). Zidentyfikowano: 4 wyraźne odciski ziarniaków prosa – *Panicum miliaceum* L., prawdopodobnie odcisk ziarniaka owsa – *Avena* sp., odcisk ziarniaka jęczmienia zwyczajnego – *Hordeum vulgare* L. oraz 2 odciski ziarniaków zbóż, niezidentyfikowane, 2 ślady po fragmentach kłosów (?) i wyraźny odcisk fragmentu źdźbła z kolankiem (*Cerealia* indet.).

Jama 9

2 fragmenty polepy, powierzchnia zatarta. Brak rozpoznawalnych odcisków roślinnych.

Jama 10

4 fragmenty prażnic i gruda polepy. Na polepie nie stwierdzono czytelnych odcisków, powierzchnia zatarta. Na powierzchniach fragmentów prażnic przeważały odciski siewki (*Gramineae/Cerealia* indet.). Zidentyfikowano: odcisk ziarniaka pszenicy – *Triticum* sp., 4 odciski ziarniaków jęczmienia zwyczajnego – *Hordeum vulgare* L., niewyraźny odcisk fragmentu kłosa, prawdopodobnie żyta zwyczajnego – *Secale cereale* L. (widoczne ślady po orzęsieniu kila), 4 odciski ziarniaków zbóż nieoznaczone – *Cerealia* indet. oraz odcisk fragmentu plewki włośnicy – *Setaria* sp.

Jama 12

24 różnej wielkości fragmenty prażnicy. Najliczniej wystąpiły tu odciski fragmentów części wegetatywnych (łodyg, liści) traw lub zbóż – *Gramineae/Cerealia* indet. Zidentyfikowano: pozytyw ziarniaka jęczmienia zwyczajnego – *Hordeum vulgare* L., odcisk ziarniaka żyta zwyczajnego – *Secale cereale* L., odcisk kłosa owsa (?) – *Avena* sp., prawdopodobnie ślad po fragmencie kłosa pszenicy – *Triticum* sp. oraz negatyw ziarniaka nieoznaczony – *Cerealia* indet.

ANALYSIS OF PLANT MACRO-REMAINS FROM DAUB AND ROASTING PANS
FROM THE EARLY MEDIEVAL SITE AT POBORSZÓW SITE 8, VOIVODSHIP OPOLE (SW. POLAND)
(SUMMARY)

Analysis of fragments of fired clay roasting pans (45 pieces) and lumps of daub (10 pieces) recovered from eight pits excavated at the Early Medieval (7/8-10th c.) settlement at Poborszów, in the Opole region (S. Poland), identified a number of plant macro-remains impressions; the small number detected on the roasting pans fragments

included the following species of cereals: wheat (*Triticum* sp.), oat (*Avena* sp.), barley (*Hordeum vulgare* L.), rye (*Secale cereale* L.) and millet (*Panicum miliaceum* L.).

(translated by Anna Kinecka)